

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ
ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана факультету іноземної
філології та соціальних комунікацій
(назва факультету, на якому викладається дисципліна)

доцент _____ О.М. Медвідь
(підпис)

“ _____ ” _____ 2017 р

РОБОЧА ПРОГРАМА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Соціологія»
(назва навчальної дисципліни)

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____ бакалавр _____

Напрямок підготовки (спеціальність) 6.231 Соціальна робота

Форма навчання _____ денна _____

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

обов'язкова

Семестр	Загальний обсяг		В тому числі аудиторних, год.			СРС	ІРС	Індивідуальні завдання	Підсумковий контроль
	годин	кредитів	Всього	Лекц.	Практ.				
3	150/5	5	64	32	32	86		ОДЗ	пмк

Розробник: Павленко Г.В., асистент кафедри ПП та СКТ
(вказати авторів, їх наукові ступені та посади)

Затверджено на засіданні кафедри, протокол № _____ від _____ 20_17 р.

Суми – 2017 р.

I. МЕТА

1.1 Мета і завдання викладання дисципліни

Підготовка спеціалістів з соціальної роботи передбачає вивчення студентами курсу «Соціологія». До програми увійшли теми, що висвітлюють історію зародження і розвитку соціологічного знання, дають ґрунтовні уявлення про основи теоретичної та прикладної соціології. Особливого значення для підготовки майбутніх соціальних працівників набувають теми, що висвітлюють проблеми, пов'язані з розвитком сучасного суспільства: маргіналізація певної частини громадян, прояви асоціальних та антисоціальних девіацій, криза сімейних відносин і т.д.

Завданням курсу «Соціологія» є оволодіння студентами знаннями відносно того, як впливає економічна сфера на соціальні відносини, матеріальне і психологічне становище людей. Ця проблема являє собою об'єкт соціології.

Предметом дисципліни є вивчення та аналіз соціальних механізмів, які являють собою засоби регулювання суспільно значимих відносин, що виникають в результаті взаємодії різних елементів соціальної структури.

Місце дисципліни у навчальному процесі

Завданням навчальної дисципліни є не тільки оволодіння студентами ґрунтовними знаннями а й формування в них прагнення і вмінь застосовувати ці знання в своїй професійній діяльності.

Після засвоєння навчального матеріалу студент повинен знати:
на ознайомчому рівні

- в чому полягають особливості основних історичних етапів розвитку соціологічної думки та сучасного статусу соціології;
- в чому закладається сутність об'єкту і предмету соціологічної науки та місце, яке вона займає в системі наук про суспільство;
- засвоїти певний фактичний матеріал, що відноситься до так званих теорій середнього рівня.

Крім того, в ході оволодіння курсом студент має навчитись:

- застосувати системний підхід до аналізу суспільства;
- практикувати визначення критеріїв впливу соціальних факторів на статус, матеріальний і моральний стан людини;
- проявляти почуття поваги і відноситись до людей з позицій гуманності незалежно від їхнього статусу та матеріального статусу та матеріального стану.

ПРОГРАМА

Мета, зміст, методи навчання, регламент курсу. Прикладний характер знань та умінь, передбачених для отримання студентами.

Тема 1. Соціологія як наука – 4 години

Науковий статус соціології, її об'єкт і предмет. Соціологія як наука про соціальні відносини у суспільстві. Інтереси, цінності та соціальні орієнтації в системі соціологічних знань. Соціологічне дослідження як інструмент пізнання соціальної реальності. Принципи об'єктивності, історизму та системний підхід як методологічні основи соціального пізнання. Закони і категорії соціології та їх характеристика. Структура і функції сучасної соціології. Місце соціології в системі наук про суспільство.

Література [1, 2,5,9]

Тема 2. Основні етапи розвитку соціологічної думки до другої чверті XX ст. - 4 години
Історичні передумови виникнення соціологічного знання. Розвиток емпіричних соціологічних досліджень в епоху античності (перші переписи населення). Соціально-філософські проблеми суспільства і соціального пізнання в працях Демокрита, Платона та Аристотеля. Огюст Конт і його погляди на соціологію. Соціологічні школи кінця XIX – початку XX століття. (Г.Спенсер, У. Беджгот, Ж.А.Де Гобіно, Т.Бокль, Л.І. Мечніков, М. Лацарус, Г.Лебон). Класичний період в розвитку світової соціології (К. Маркс, Е.Дюркгейм, М.Вебер).

Література [1,2,3,5,8]

Тема 3. Особливості розвитку соціального знання в період Нового часу (XVII - початок XIXст.) - 4 години

Теорії «природного права» і «суспільного договору» (Т.Гоббс, Д.Локк). Соціологічні концепції Ш. Монтеск'є та Ж.Ж.Руссо. Філософія історії як новий етап у розвитку соціального пізнання. Становлення суспільствознавства. Розвиток емпіричних, демографічних і статистичних досліджень XVII – початок XIX ст. (Р.Мальтус): зародження статистики (Г.Конрінг, Г.Ахенваль, П.Зюсемілох; соціологічні ідеї консерватизму, лібералізму й утопічного соціалізму.

Література [1, 2, 3]

Тема 4. Типи особистості в соціології –4 години

Поняття «погляди», «соціальні цінності» та «соціальні норми». Виховання та його види. Соціалізація та види ідентифікації. Особистість як ієрархія цінностей. Фрагментована особистість. Авторитарна особистість. Цілісна (самоактуалізована) особистість.

Література [1,2,5]

Тема 5. Види малих груп – 4 години

Групова динаміка. Роз'єднаність, згуртованість, спрацьованість. Групові норми. Соціальний контроль, конформність та девіантність. Структура неформальної групи. Формальна група: стилі управління (авторитарний, ліберальний, демократичний). Види та рівні мотивації. Колективна праця.

Література [1,2,5]

Тема 6. Стратифікація суспільства – 4 години

Поняття соціальної структури суспільства. Соціально-класова та професійно-кваліфікаційна структури і їх динаміка в умовах сучасного етапу науково-технічної революції. Соціально-класові утворення та поляризація суспільства в сучасній Україні. Соціально-етнічна структура. Тенденції розвитку соціально-етнічної структури в умовах інформативної та комунікативної революцій. Особливості соціально-етнічної структури сучасного українського суспільства. Соціально-демографічна структура. Роль соціально-демографічної структури у розвитку продуктивних сил суспільства. Урбанізація як тенденція розвитку соціально-територіальної структури. Теорія соціальної стратифікації. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність. Проблеми маргінальності та шляхи її подолання. Види об'єднувальних зв'язків та види нерівності. Залежність поведінки від домінуючого виду стратифікації.

Література [1,2,5]

Тема 7. Соціальна динаміка – 4 години

Соціальна мобільність та маргінальність. Юрба та особливості її поведінки. Відносна депривація та аномія. Функціональність соціальних девіацій та їх еволюція. Модернізація суспільства та її види.

Література [1,2,5].

Тема 8. Методи конкретно-соціологічного дослідження – 4 години

Соціологічні принципи позитивізму та об'єктивності. Операціоналізація понять. Кількісні та якісні методи збору інформації. Соціологічне опитування. Контент-аналіз документів. Метод інтерв'ю. Експеримент. Фокус-групове дослідження. Етнографічне дослідження. Неструктуроване інтерв'ю. Складання анкети: об'єктивність питань і звернення до уяви. Складання анкети: категоризація опитуваних.

Література [1, 2,5].

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Т е м а	Загальний обсяг, годин	Лекції, годин	Практич., годин	Лаборато рні, годин	Самостійне опрацювання матеріалу, годин	Індивід. Завдання, годин
<i>Заліковий кредит I (модульний цикл) – 4 кредити</i>						
<i>Тема 1. Соціологія як наука</i>		4	4		11	2
<i>Тема 2. Основні етапи розвитку соціологічної думки до другої чверті XX ст.</i>		4	4		11	2
<i>Тема 3. Особливості розвитку соціального знання в період Нового часу (XVII – початок XIXст.)</i>		4	4		11	2
<i>Тема 4. Типи особистості в соціології</i>		4	4		11	2
<i>Тема 5. Види малих груп</i>		4	4		11	2
<i>Тема 6. Стратифікація суспільства</i>		4	4		11	2
<i>Тема 7. Соціальна динаміка</i>		4	4		10	2
<i>Тема 8. Методи конкретно-соціологічного дослідження</i>		4	4		10	4
<i>Всього із залікового кредиту</i>						
<i>Всього з навчальної дисципліни</i>	150	16	16		88	18

4. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
(обсяг практичних занять 16 годин)

Тема 1. Соціологія як наука – 4 години

1. Науковий статус соціології, об'єкт та предмет соціологічної науки.
2. Принципи історизму та системний підхід як методи соціального пізнання.
3. Закони і категорії соціології.
4. Місце соціології в системі наук про суспільство.
5. Структура і функції соціологічної науки.

Література [1,2,5,9].

Тема 2. Основні етапи розвитку соціологічної думки до другої чверті XX ст. – 4 години

1. Історичні передумови виникнення соціологічного знання:

- а) розвиток емпіричних соціологічних обслідувань, переписи населення в стародавньому Китаї, Єгипті, Індії;
 - б) реєстрація населення та статистичний розрахунок прибутків громадян в стародавній Греції і Римі.
2. Виникнення і розвиток історіографії та її значення для пізнання соціальних процесів:
- а) логографи та їхній внесок у знання про суспільство;
 - б) Публій Корнелій Тацит і його праці «Історія» та «Аннали».
3. Соціально-філософські проблеми суспільства і соціального пізнання в працях:
- а) Демокрита;
 - б) Платона;
 - в) Аристотеля. Література

[1,3,5].

Тема 3. Особливості розвитку соціального знання в період Нового часу (XVII - початок XIXст.) – 4 години

- 1. Теорії «природного права» і «суспільного договору» (Т.Гоббс, Д.Локк);
- 2. Соціологічні концепції Ш. Монтеск'є та Ж.Ж.Руссо;
- 3. Філософія історії як новий етап у розвитку соціального пізнання.
- 4. Становлення суспільствознавства. Розвиток емпіричних, демографічних і статистичних досліджень XVII – початок XIX ст. (Р.Мальтус).

Література [1,3,5].

Тема 4. Типи особистості в соціології –4 години

- 1. Виховання та його види.
- 2. Соціалізація та види ідентифікації.
- 3. Особистість як ієрархія цінностей. Фрагментована особистість.
- 4. Авторитарна особистість.
- 5. Цілісна (самоактуалізована) особистість.

Література [6, 7, 10, 11, 12, 14, 15].

Тема 5. Види малих груп –4 години

- 1. Групова динаміка.
- 2. Соціальний контроль, конформність та девіантність.
- 3. Структура неформальної групи.
- 4. Формальна група: стилі управління.
- 5. Види та рівні мотивації.

Література [1,2,5].

Тема 6. Стратифікація суспільства –4 години

- 1. Структура суспільства та соціальна атомізація.
- 2. Види об'єднувальних зв'язків та види нерівності.
- 3. Класова та стратифікаційна теорія і межі їх використання.
- 4. Соціальна стратифікація та її види.
- 5. Залежність поведінки від домінуючого виду стратифікації.

Література [1,2,5].

Тема 7. Соціальна динаміка – 4 години

- 1. Соціальна мобільність та маргінальність.
- 2. Юрба та особливості її поведінки.
- 3. Відносна депривація та аномія.
- 4. Функціональність соціальних девіацій та їх еволюція.

5. Модернізація суспільства та її види.

Література [1, 2, 5].

Тема 8. Методи конкретно-соціологічного дослідження – 4 години

1. Соціологічні принципи позитивізму та об'єктивності.
2. Операціоналізація понять.
3. Кількісні та якісні методи збору інформації.
4. Складання анкети: об'єктивність питань і звернення до уяви.
5. Складання анкети: категоризація опитуваних.

Література [1, 2, 5].

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

I. Соціологія освіти

1. Поняття соціології освіти та її функції.
2. Освіта як механізм передачі суспільного досвіду від одного покоління до іншого.
3. Соціологічні дослідження проблем освіти.

II. Соціологія вільного часу та дозвілля.

1. Загальне поняття вільного часу.
2. Значення вільного часу в сучасному світі.
3. Специфіка і структура вільного часу.
4. Суспільно-необхідний та вільний час.
5. основні види соціокультурної діяльності на дозвіллі.

III. Соціологія кінця XIX – початку XX ст.:

1. Л.А. Кетла про статистичні закономірності соціальних явищ;
2. емпіричні дослідження Ле Пле;
3. початок вивчення громадської думки у Великобританії і США;
4. проблеми методології соціального пізнання (Ф.Тьоніс і Г.Зіммель).
5. Макс Вебер і теорія соціальної дії:

IV. Економічна соціологія.

1. Історія становлення економічної соціології як науки.
2. Статус і роль економічної соціології у системі соціологічних наук.
3. Сучасна західна економічна соціологія.
4. Вітчизняна економічна соціологія.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Викладання теоретичного матеріалу з використанням опорного конспекту; постановка проблемних питань на лекціях. Практична робота передбачає тестові завдання (з відповідями та без них) та письмову відповідь на проблемне питання або практичне завдання (ці питання і завдання пояснюються на лекції по даній темі і на практичному занятті їх ставить викладач, а для відповіді на них дається можливість користуватися будь-якими паперовими чи електронними посібниками). Самостійна робота призвана залучити студентів до творчого пошуку шляхом вивчення додаткової літератури та ознайомлення з матеріалом який вміщують різноманітні електронні ресурси. Обов'язкове домашнє завдання дає змогу студентам поглибити знання з теми, що їх найбільше зацікавила, а також зрозуміти на практиці предмет «Соціологія».

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль навчальної роботи студента і оцінювання за модульно-рейтинговою системою (регламент додається).

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.

А. Основна навчальна література

Ном. п/п	Назва навчальної літератури	Вид	Наявна кількість примірн
1	2	3	4
1	А.О.Барвінський Соціологія. Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 328с.	Навч. посібник	45
2	Жоль К.К. Соціологія. Навчальний посібник. – Київ: «Либідь», 2005. – 440с.	Навч. посібник	10
3	Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології від античності до початку ХХ ст. Київ: «Либідь», 1993. – 336с.	Навч. посібник	7
4	Капитонов Э.А. Социология ХХ века. История и технология. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 1996 – 512 с.	Навч. посібник	5
5	Соціологія. Курс лекцій/За ред. В.М. Пічі. – Львів: «Новий світ» - 2002. – 312с.	Навч. посібник	10
Б. Додаткова рекомендована література			
6	Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну. – М.: Прогресс – Традиция, 2000.	монографія	
7	Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. / Д.Белл пер. с англ.; под ред. В.А.Иноземцева – М., 1999.	монографія	
8	Эмиль Дюркгейм. Методы социологии. – Харьков: Южно-Русское книгоиздательство, 1899 -153с.	1	монографія
9	Де-Роберти Евг. Социология. Её основная задача, место и методологические особенности. – С.-Петербург: Типография Стасюлевича, 1980 – 368с.	1	Навчальний посібник
10	Иноземцев В.А. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы./В.А.Иноземцев. – из-во: Логос, 2000. – 304с.	1	Навчальний посібник
11	Курбатов В.И. Современная западная социология: аналитический обзор концепций./В.И.Курбатов. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2001. – 416с.	1	Навчальний посібник
12	Мелехин И.С. Информационное общество: истоки, проблемы, тенденции развития./ И.С.Мелехин. – М.: Изд-во Моск. Ун-т, 1999. – 208с.	1	Монографія
13	Тернер Дж. Структура социологической теории. – М.: Прогрес, 1985.	1	Монографія
14	Тоффлер Э. Футурошок: пер. с англ./Э.Тоффлер. – СПб.: Лань, 1997 – 464с.	1	Монографія
15	Тоффлер Э. Третья волна: пер. с англ./Э.Тоффлер – М.: АСТ, 2002	1	Монографія

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА ВИДАВНИЦТВА СумДУ

Ном п/п	Назва (повне бібліографічне описання)	Наявна кількість примірна.	Вид
	Науково - методична література видавництва СумДУ		
24	Тематичний план, програма та плани занять з курсу “Соціологія”. Для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання. – Суми, 2000.-31с.	150	Друк.
25	Барвинский А.А. Наука как социальный институт и ее роль в современном обществе.// Підсумки й перспективи роботи кафедр соціально-гуманітарного циклу. – Суми: СумДУ, 1997. – с.21-30.	1	Друк.
26	Барвінський А.О. Гуманістичне покликання науки і науково- технічний прогрес. // Философские проблемы гуманитаризации высшего образования. – Сумы-Бердянск, 2002. – с.61-65	1	Друк.
27	Барвінський А.О. Соціологія науки. – Суми, 1995. – 38с.	3	Друк.

Розробник програми _____
(підпис)

Павленко Г.В.
(вчене звання, ініціали, прізвище)

Завідувач кафедри _____
(підпис)

доцент Світайло Н.Д.
(вчене звання, ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 2017 р.

Регламент модульно-рейтингового контролю і оцінювання з навчальної дисципліни «Соціологія»

1. **Структура навчальної дисципліни:** загальний обсяг 150 години (5 кредитів); лекцій – 32 годин, практичних – 32 години, СРС – 86 годин;

2. **Організація навчального процесу:** семестрів викладання -1, модульних циклів -2.

3. **Шкала оцінювання з навчальної дисципліни:** R=100балів

4. **Розподіл рейтингових балів за видами навчальної роботи:**

1. **Розподіл рейтингових балів за видами навчальної роботи:**

- робота на аудиторних заняттях: 16 × 1 бали = 32 балів;
- виступ на практичному занятті з доповіддю – до 5 балів;
- оцінка за обов'язкове домашнє завдання – до 18 балів;
- оцінка виконаної роботи під час підсумкового тестування до 10 балів.

Оцінювання здійснюється за рейтинговою технологією.

Умови ліквідації заборгованостей з поточної роботи: перескладання незадовільних оцінок з модульних контролів здійснюється не пізніше двох тижнів наступного модульного циклу, як правило, одноразово; при виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи і незадовільній підсумковій оцінці з модульного циклу рейтингові бали студентів нараховуються; при позитивній оцінці за модульний цикл і виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи підвищення рейтингового балу шляхом перескладання будь-якої складової навчальної роботи не здійснюється.

2. **Підсумкове семестрове оцінювання навчальної роботи студента та умови допуску (недопуску) студента до підсумкового контролю:**

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою оцінювання та європейською шкалою оцінювання ECTS відповідно до накопичених рейтингових балів визначається із таких співвідношень:

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
		диференційований залік
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю "FX" студент має право на дворазову спробу отримання позитивної оцінки на заході підсумкового семестрового контролю (перше перескладання викладачеві, друге – комісії).

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю "F" студент не допускається до заходу підсумкового семестрового контролю, вважається таким, що має академічну заборгованість з навчальної дисципліни, і представляється деканатом до відрядування (крім випадків продовження деканатом ліквідації академічної заборгованості за наявності документально підтверджених поважних причин неуспішності студента).

Викладач навчальної дисципліни _____ Павленко Г.В.
(підпис)

Завідувач кафедри _____ Світайло Н. Д.
(підпис)

“ ____ ” _____ 2017 р.